

Normkritik i dagtilbud

FOA har i oktober 2022 stillet en række spørgsmål til medlemmer i dagtilbud under temaet normkritik om arbejdet med ligestilling og mangfoldighed på deres arbejdsplads.

Et normkritisk perspektiv på den pædagogiske praksis vil sige at blive bevidst om de implicite holdninger og forventninger til køn, etnicitet og familieformer, som har betydning for, hvordan børn, forældre og ansatte kan handle og udvikle sig¹.

I notatet indgår svar fra i alt 797 ansatte i dagtilbud.

Hovedkonklusioner:

- I alt 4 ud af 10 medlemmer på det pædagogiske område har ændret på deres praksis for at imødekomme ligestilling og mangfoldighed. 2 procent svarer "I meget høj grad", 7 procent "I høj grad", 14 procent "I nogen grad" og 16 procent "I mindre grad". 41 procent har slet ikke ændret deres pædagogiske arbejde, mens 20 procent svarer "Ved ikke".
- Blandt de, der har ændret deres pædagogiske arbejde, har flest (4 ud af 10 medlemmer) ændret arbejdet i forhold til området nye familieformer i samfundet. 31 procent har ændret deres arbejde i forhold til etnicitet/hudfarve, 27 procent har ændret arbejdet i forhold til køn og 13 procent har ændret arbejdet i forhold til seksualitet.
- De medlemmerne, der har ændret pædagogisk praksis, er også spurgt til, hvordan ændringerne kommer til udtryk over for børnene. 3 ud af 10 medlemmer har ændret praksis i forhold til henholdsvis indkøb af nyt legetøj, en øget opmærksomhed på sprogbrug, understøttelse af lege samt på hvordan børnegruppen opdeles i dagligdagen. 15 procent har bøger, de ikke længere læser, mens 11 procent har ændret i måden, der afholdes arrangementer og højtider. 5 procent er gået bort fra visse former for udklædningstøj.
- 3 ud af 10 medlemmer på det pædagogiske område svarer, at de læner sig op ad retningslinjer eller værdier i arbejdet med ligestilling og mangfoldighed. Hvert femte medlem i dagtilbud har

¹ Kilde: 'Normkritisk og normkreativ pædagogik i aktuel praksis' af Stine Del Pin Hamilton m.fl.

KONTAKT

Notat udarbejdet af:
FOA Politik og Analyse

Presse/Fagbladet:

Politisk ansvarlig:

Anne Sønderup Søs
ason@foa.dk

Merete Nielsen
men@foa.dk

Malin Schmidt
masch@foa.dk

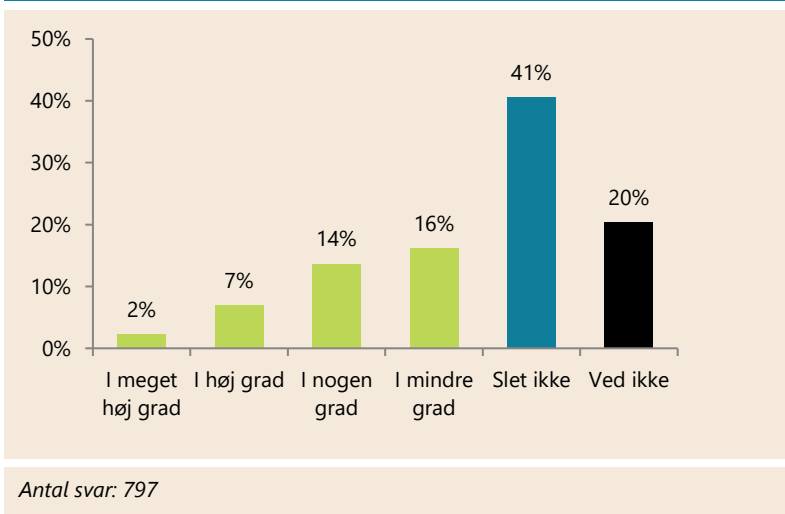
retningslinjer eller værdier om forskellige familieformer, hver sjette har retningslinjer om hudfarve/etnicitet, mens hver tiende har retningslinjer om køn/sexualitet.

- 3 ud af 4 af FOAs medlemmer på det pædagogiske område oplever ikke konflikter eller uenighed med forældre vedrørende ligestilling og mangfoldighed. 2 procent har i høj eller meget høj grad oplevet konflikter, 3 procent i nogen grad og 8 procent i mindre grad. 14 procent svarer "Ved ikke" til spørgsmålet.
- Hvert femte medlem har i et eller andet omfang oplevet nye krav fra forældre i forhold til ligestilling og mangfoldighed. 2 procent i høj eller meget høj grad, 4 procent i nogen grad, mens 14 procent har oplevet det i mindre grad. 64 procent har slet ikke oplevet nye krav eller ønsker, mens 17 procent svarer "Ved ikke".
- Blandt de, der har oplevet nye krav, svarer mere end 4 ud af 10 medlemmer, at de i høj eller meget høj grad kan imødekomme forældrenes ønsker og krav til ligestilling og mangfoldighed. Hver tredje svarer "I nogen grad" og 9 procent "I mindre grad". 1 procent oplever slet ikke at kunne imødekomme forældrenes ønsker.

4 ud af 10 FOA-medlemmer i den pædagogiske sektor har ændret på det pædagogiske arbejde for at imødekomme ligestilling og mangfoldighed

4 ud af 10 medarbejdere (39 %), der arbejder i FOAs pædagogiske sektor, svarer, at de i meget høj, høj, nogen eller mindre grad har ændret på det pædagogiske arbejde for at imødekomme det stigende fokus på ligestilling og mangfoldighed. Omtrent samme andel (41 %) svarer, at de "Slet ikke" har ændret på måden, de arbejder på, mens hver femte (20%) svarer, at de ikke er klar over, om de har ændret det pædagogiske arbejde.

Figur 1. I hvilken grad har I/du ændret på det pædagogiske arbejde for at imødekomme det stigende fokus på ligestilling og mangfoldighed?

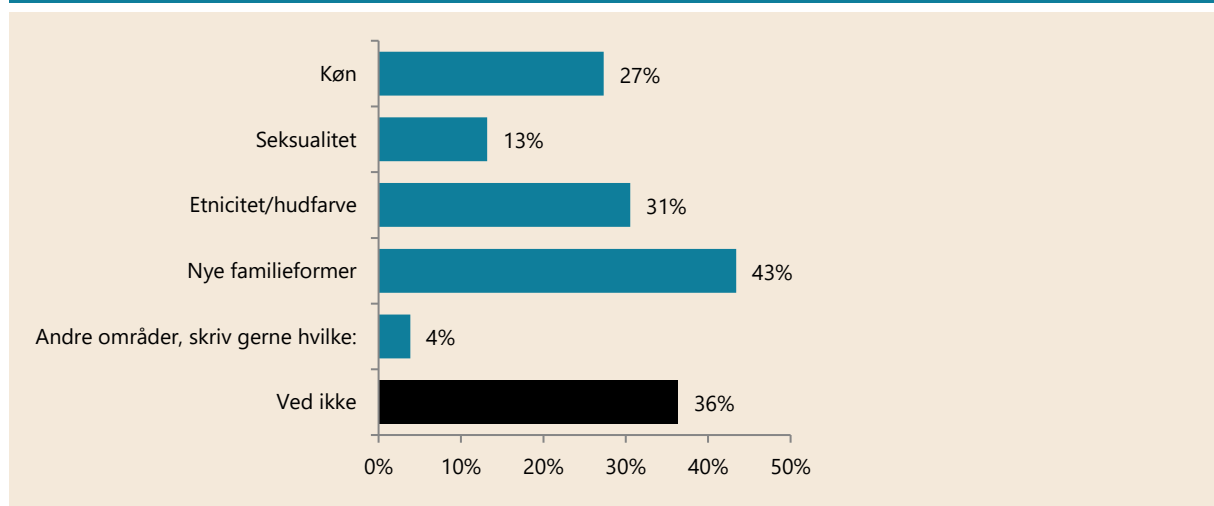

Det pædagogiske arbejde med ligestilling og mangfoldighed er særligt ændret på området for nye familieformer

Medlemmerne, der har ændret på det pædagogiske arbejde for at imødekomme ligestilling og mangfoldighed, er stillet et opfølgende spørgsmål. Spørgsmålet omhandler, på hvilke områder den ændrede praksis gør sig gældende.

Mere end 4 ud af 10 (43 %) FOA-medlemmer i daginstitutioner, har ændret det pædagogiske arbejde i retningen af mere ligestilling og mangfoldighed på området, der vedrører nye familieformer. Næsten hver tredje (31 %) svarer, at de har fokus på etnicitet og hudfarve, mens mere end hver fjerde (27 %) svarer, at de har køn i fokus. Færrest medlemmer (13 %) har ændret det pædagogiske arbejde for at imødekomme ligestilling og mangfoldighed, når det gælder seksualitet. Det skal bemærkes, at mere end hvert tredje FOA-medlem (36 %) på det pædagogiske område svarer "Ved ikke" til spørgsmålet.

Figur 2. På hvilke områder har I/du ændret på det pædagogiske arbejde for at imødekomme det stigende fokus på ligestilling og mangfoldighed?

Antal svar: 311

Anm.: Spørgsmålet er givet til de medlemmer, der på spørgsmålet tilhørende Figur 1 har svaret, at de i mere eller mindre grad har ændret på det pædagogiske arbejde for at imødekomme ligestilling og mangfoldighed.

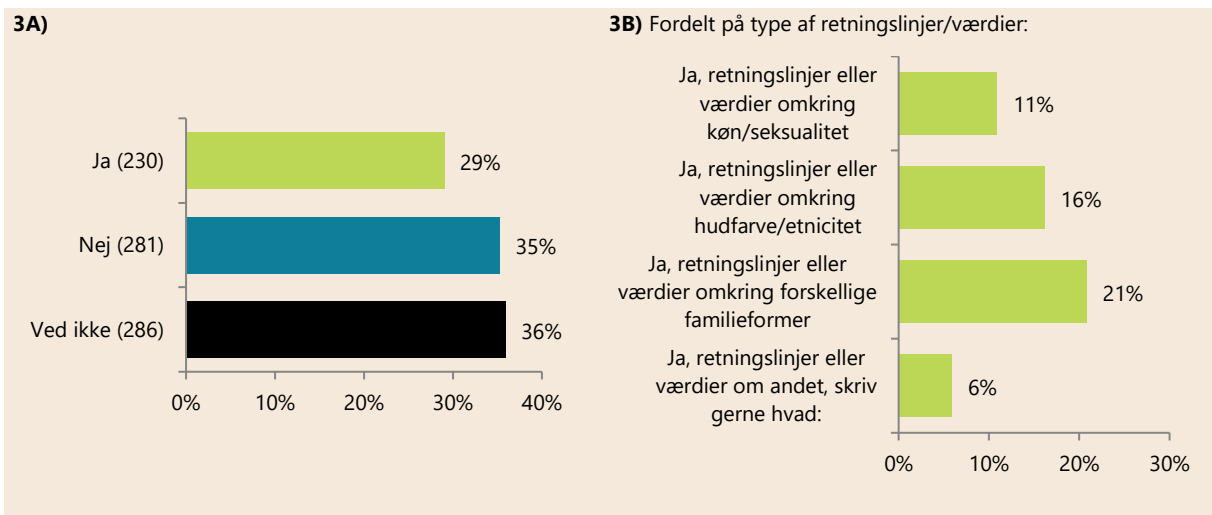
Det har været muligt at vælge flere svarmuligheder, hvorfor andelen ikke summerer til 100 %.

3 ud af 10 FOA-medlemmer på det pædagogiske læner sig op ad retningslinjer eller værdier i arbejdet med ligestilling og mangfoldighed

Medlemmerne på det pædagogiske område er blevet spurgt, om de på deres arbejdsplads læner sig op ad retningslinjer eller værdier, når de arbejder med ligestilling og mangfoldighed over for børnene. Som det ses i Figur 3A svarer flest "Ved ikke" til spørgsmålet. Tre ud af ti (29 %) medlemmer svarer derimod "Ja" til spørgsmålet, og mere end hver tredje (35 %) svarer "Nej".

Af Figur 3B fremgår det, hvilke typer af retningslinjer eller værdier medlemmerne læner sig op ad. Hvert femte medlem (21 %) svarer, at de særligt læner sig op ad retningslinjer eller værdier omkring forskellige familieformer. Med 16 procent svarer næstflest, at de omhandler hudfarve og/eller etnicitet. Cirka hver tiende (11 %) svarer, at retningslinjerne eller værdierne berører køn og/eller seksualitet. 6 procent svarer, at de har retningslinjer eller værdier om andet end ovenstående temaer. Her uddyber flere, at de har fokus på "medmenneskers forskellighed" og ønsker en "ligeværdig behandling", hvor der er "plads til alle". Enkelte nævner at de tager hensyn til spisevaner i henhold til religion eller ved ønsker om vegansk eller vegetarisk kost.

Figur 3. Læner I jer på din arbejdsplads op ad nogle retningslinjer eller værdier, når I arbejder med ligestilling og mangfoldighed over for børnene?

Antal svar: 6A: 797, 6B: 230

Anm. Figur 6B beskæftiger sig kun med de medlemmer, der har svaret "Ja" til spørgsmål 6A. Det har været muligt at vælge flere svarmuligheder.

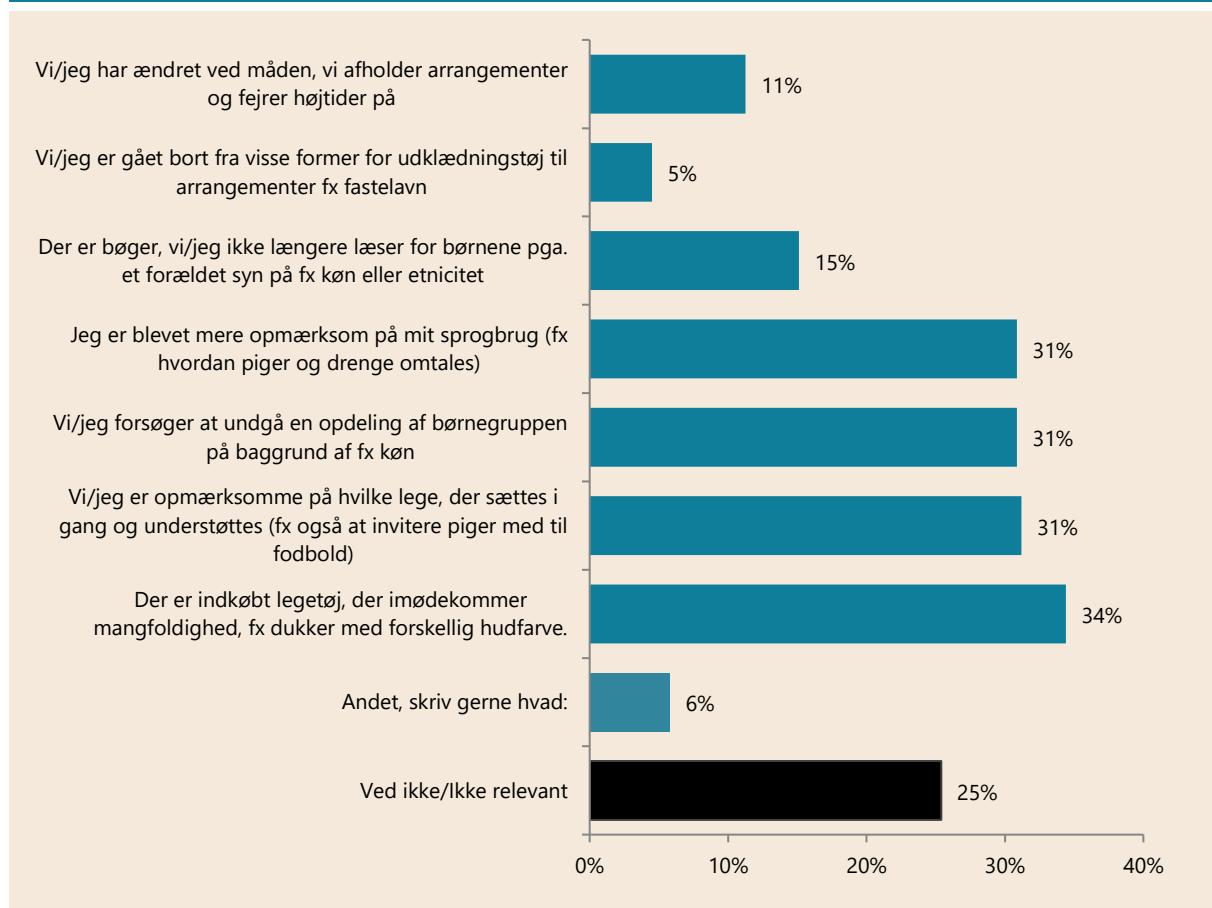
Ved en opdeling på arbejdssted ses der en tendens til at færre medlemmer, der arbejder i dagplejen (23 %) end i daginstitutioner (ml. 32 % og 35 %) læner sig op ad retningslinjer eller værdier i arbejdet med ligestilling og mangfoldighed over for børnene (ikke vist i Figur). Forskellen er dog ikke statistisk signifikant.

Konkrete ændringer i det pædagogiske arbejde

Medlemmerne der har svaret, at de har ændret på det pædagogiske arbejde for at imødekomme ligestilling og mangfoldighed, er også blevet spurgt til, hvordan ændringen kommer til udtryk over for børnene. Særligt fire ændringer i måden at arbejde på træder frem i undersøgelsen:

Hvert tredje medlem (34 %) indkøber legetøj, der imødekommer mangfoldighed fx i forhold til hudfarve. Tre ud af ti (31 %) medlemmer er blevet mere opmærksomme på sprogbrug fx i forhold til køn. Yderligere forsøger tre ud af ti (31 %) medlemmer at undgå opdeling af børnegruppen på baggrund af fx køn. Og igen er samme andel (31 %) opmærksomme på hvilke lege, de sætter i gang og understøtter.

Figur 4. Hvordan kommer ændringen i måden I/du arbejder på til udtryk overfor børnene?

Antal svar: 311

Anm: Spørgsmålet er stillet til de medlemmer, der enten har svaret, at de "I meget høj grad", "I høj grad", "I nogen grad", eller "I mindre grad" har ændret på det pædagogiske arbejde for at imødekomme det stigende fokus på ligestilling og mangfoldighed. Det har været muligt at vælge flere svarmuligheder.

I et opfølgende spørgsmål, har det været muligt at uddybe situationer, hvor medlemmerne i dag handler eller taler anderledes over for børnene, end de ville have gjort tidligere. Eksempler fremgår nedenfor:

Vi kalder det mørk hudfarve i stedet for ordet sort.

Pædagogmedhjælper

Vi havde et barn, som sagde hun var en dreng, det blev hun ikke rettet på. Hvis en af drengene tager en kjole på, opfordrer jeg dem til det ved at sige, at de ser flotte ud.

Pædagogmedhjælper

Efter pædagoguddannelse er jeg mere bevidst om for eksempel hjælpeopgaver som borddækning – at drengene også får de opgaver. I legene kan piger også være 'vilde' og drengene 'stille'.

Dagplejer

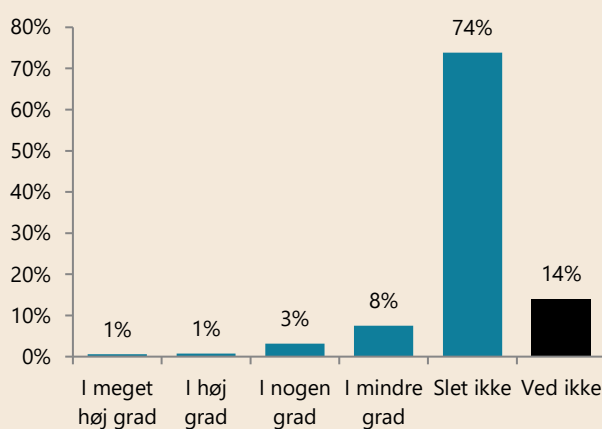
Jeg er mere bevidst om, når jeg spørger ind til, hvem der henter dig i dag - og ikke bare spørge om det er mor eller far, der henter. Hvis der i børnegruppen er børn med en familie, som ikke er mor og far, kan vi snakke om, at man kan have forskellige familier.

Dagplejer

Størstedelen af medlemmerne oplever ikke konflikter eller uenighed med forældre om ligestilling og mangfoldighed

Tre ud af fire (74 %) af FOAs medlemmer i den pædagogiske sektor oplever "Slet ikke" konflikter eller uenighed med forældre vedrørende ligestilling og mangfoldighed. Det fremgår af Figur 5 nedenfor. Kun et fåtal (2 %) oplever det "i meget høj grad" eller "i høj grad" mens tre procent oplever det i nogen grad og 8 procent "i mindre grad".

Figur 5. I hvilken grad har spørgsmål om ligestilling og mangfoldighed givet anledning til konflikt eller uenighed med forældre?

Antal svar: 796

I et opfølgende spørgsmål har det været muligt at uddybe hvilke konflikter og uenigheder, medlemmerne har haft med forældrene. Nedenfor ses udvalgte eksempler der indfanger medlemmernes oplevelser:

Vi har oplevet, at forældre bliver sure over, at vi har snakket om, at børn godt kan føle sig som et andet køn end sit eget fødte køn. Det var der stor konflikt med hos forældrene.

Pædagog i daginstitution

Vi må for eksempel ikke brænde en heks til Sankthansfesten.

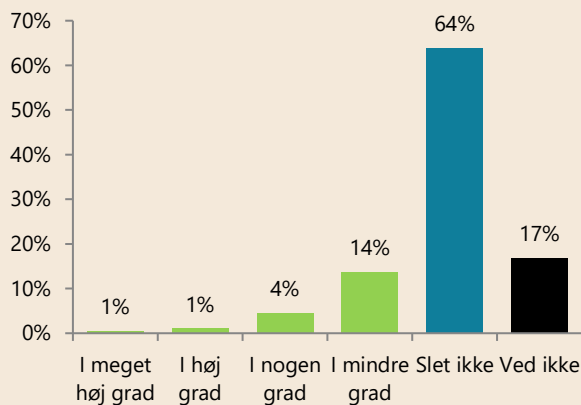
Pædagog i SFO

Hvert femte medlem oplever, at ligestillings- og mangfoldighedsspørgsmål har givet anledning til nye krav eller ønsker fra forældre

Sammenlagt oplever hvert femte medlem (20 %), at ligestillings- og mangfoldighedsspørgsmål har givet anledning til nye krav eller ønsker fra forældre. Heraf oplever 14 procent "I mindre grad", at der er nye krav eller ønsker, 4 procent oplever dem "I nogen grad" og kun få (2 %) medlemmer "I meget høj" eller "I høj grad". Størstedelen (64 %) af medlemmerne, der arbejder i dagtilbud oplever "Slet ikke" nye krav eller ønsker fra forældrene i relation til det stigende fokus på ligestilling og mangfoldighed.

Figur 6. I hvilken grad har ligestilling og mangfoldighed givet anledning til nye krav eller ønsker fra forældre?

Antal svar: 796

I et opfølgende spørgsmål har det været muligt at uddybe, hvilke nye krav eller ønsker til ligestilling og mangfoldighed medlemmerne oplever fra forældrene. Udvalgte eksempler kan ses nedenfor:

Et barn skulle hverken kaldes dreng eller pige, da han ikke endnu ved, hvad han er. Så forældrene ønsker, at vi ikke siger han/hun til ham

Pædagogmedhjælper

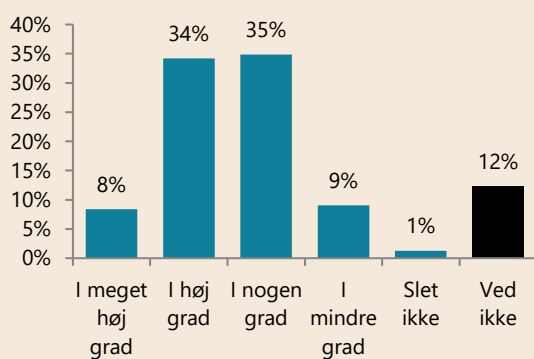
De vil være sikker på, at barnet får lov at lege med og bliver præsenteret for både 'dreng og pige'-legesager

Dagplejer

Forældrenes krav kan imødekommes

Blandt de, der har oplevet nye krav, har sammenlagt 42 procent af medlemmerne i den pædagogiske sektor i meget høj grad eller i høj grad kunnet imødekomme forældrenes ønsker og krav, når det gælder ligestilling og mangfoldighed. Lidt mere end hver tredje (35 %) svarer "I nogen grad" mens knap hver tiende (9 %) svarer "I mindre grad". Kun 1 procent af medlemmerne svarer at det "Slet ikke" har været muligt at imødekomme forældrenes ønsker og krav.

Figur 7. I hvilken grad har det været muligt at imødekomme forældrenes ønsker og krav?

Antal svar: 155

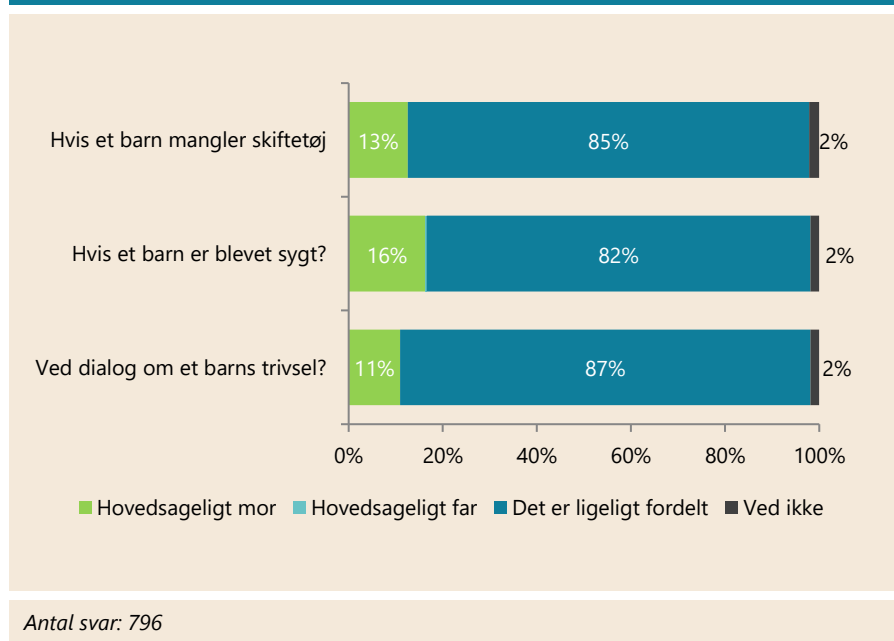
Anm: Spørgsmålet er stillet til de medlemmer, der på spørgsmålet i Figur 6 har svaret at de i "meget høj grad", "I høj grad", "I nogen grad" eller "I mindre grad" oplever at spørgsmål om ligestilling og mangfoldighed har givet anledning til nye ønsker og krav fra forældre.

Dialog med forældre

Størstedelen af medlemmerne (mellem 82 % og 87 %) svarer, at de henvender sig lige meget til begge forældre angående spørgsmål om manglende skiftetøj, ved sygdom eller ved dialog og barnets trivsel (Figur 8).

Ingen medlemmer henvender sig hovedsageligt til barnets far ved ovennævnte spørgsmål. Ved manglende skiftetøj er det 13 procent, ved sygdom 16 procent og ved dialog om barnets trivsel er det 11 procent, der hovedsageligt henvender sig til barnets mor. To procent svarede "Ved ikke" på alle tre spørgsmål.

Figur 8. Hvilken forælder henvender du dig først til...

Metode

Indsamlingsperiode

Undersøgelsen er gennemført i perioden 14. oktober til 2. november 2022.

Indsamlingsmetode

Data er indsamlet i en spørgeskemaundersøgelse udsendt til FOAs elektroniske medlemspanel. Der blev udsendt én påmindelse til deltagerne. Undersøgelsen vedrørte også andre emner end normkritik.

Målgruppen

Målgruppen for undersøgelsen er FOAs erhvervsaktive medlemmer. Da det kun er et udsnit af disse medlemmer, der har deltaget i undersøgelsen, er alle analyser forbundet med en statistisk usikkerhed. Alle sammenhænge og forskelle, der beskrives i teksten, er testet statistisk signifikante på et signifikansniveau på minimum 95 %. Hermed kan vi med minimum 95 % sikkerhed sige, at der er tale om statistisk sikre sammenhænge og forskelle og ikke blot tilfældigheder. Fremhæves forskelle i teksten, som ikke er statistisk sikre, vil det blive kommenteret.

Antal besvarelser og svarprocent

I alt blev 12.131 erhvervsaktive medlemmer inviteret til undersøgelsen. Det viste sig, at 88 e-mailadresser var uvirksomme. Det reelle antal inviterede var således 12.043 6.797 medlemmer, svarende til 56 procent, gennemførte undersøgelsen helt eller delvist. 38 procent svarede på alle spørgsmål, mens 5 procent afgav nogle svar. I alt svarede 797 medlemmer på dagtilbudsområdet på spørgsmål om emnet: Normkritik